

BOŻENA MIERNIK
Doktorantka, Katedra Psychopedagogiki KUL
bozena.babul@gmail.com
DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rped.2017.9.3-13>

**KONFERENCJA NAUKOWA
„ZROZUMIEĆ FAS. PŁODOWY ZESPÓŁ ALKOHOLOWY
– STEREOTYPY, DYLEMATY, WYZWANIA”
Lublin, 20 kwietnia 2017 r.**

20 kwietnia 2017 r. odbyła się konferencja naukowa „Zrozumieć FAS. Płodowy Zespół Alkoholowy – stereotypy, dylematy, wyzwania”, zorganizowana przez Katedrę Psychopedagogiki w Instytucie Pedagogiki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II we współpracy z Rodzinnym Domem im. Serca Jezusa w Lublinie. Honorowy patronat nad nią objął wojewoda lubelski Przemysław Czarnek, natomiast patronat medialny – Telewizja Lublin, „Gość Niedzielny”, Tygodnik Katolicki „Niedziela”, pismo „Zbliżenia” oraz magazyn psychologiczny „Charaktery”.

Konferencja miała charakter otwartego, jednodniowego spotkania. Jej celem było przede wszystkim wieloaspektowe przedstawienie charakterystyki Płodowego Zespołu Alkoholowego z jednoczesnym wskazaniem szerokich możliwości terapii i rozwoju dzieci obciążonych tym zaburzeniem.

W konferencji wzięło udział około 250 osób, wśród których większość stanowiły osoby pracujące na co dzień z dzieckiem i rodziną. Na zaproszenie odpowiedzieli pedagodzy i psychologowie, pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, ośrodków adopcyjnych, pracownicy socjalni, a także kandydaci na rodziców zastępczych i adopcyjnych oraz osoby pełniące już tę rolę. W konferencji uczestniczyła także grupa studentów i pracowników naukowych oraz inne osoby zainteresowane.

Konferencja została podzielona na dwie główne części: wykładową i warsztatową, przy czym w części warsztatowej brały udział osoby wcześniej zapisane na poszczególne spotkania. Po otwarciu obrad przez dr hab. Ewę Domagałę-Zyśk, prof. KUL, prodziekan Wydziału Nauk Społecznych KUL, oraz dr hab. Dorotę Kornas-Bielę, prof. KUL, kierownik Katedry Psychopedagogiki w Instytucie Pedagogiki KUL, głos zabrali zaproszeni goś-

cie. Zostały zaprezentowane wszystkie zaplanowane w programie wykłady, odbyły się również dwie sesje dyskusyjne oraz warsztaty.

Referaty wygłosili kolejno: dr n. med. Krzysztof Liszcz – psychiatra, rodzic adopcyjny dzieci z FAS, mgr Marcin Machowski – psycholog, terapeuta integracji sensorycznej, dr hab. Dorota Kornas-Biela, prof. KUL – kierownik Katedry Psychopedagogiki, s. mgr Anna Kaczmarczyk – dyrektor Rodzinnego Domu im. Serca Jezusa w Lublinie, dr hab. Ewa Domagała-Zyśk, prof. KUL – prodiakan Wydziału Nauk Społecznych wraz z mgr Joanną Wołos – terapeutką w poradni psychologiczno-pedagogicznej. Wszystkie referaty podjęte w pierwszej części konferencji zostały ubogacone prezentacjami multimedialnymi, co pomogło w odbiorze bogatych treści. Po referatach zostały zaprezentowane dwa świadectwa rodziców adopcyjnych dzieci z FAS, którymi podzielili się: dr Elżbieta Wenerska-Wojtaszek oraz dr n. med. Krzysztof Liszcz.

Pierwszy referat, zatytułowany „Wstępne rozpoznanie FASD bramą do udzielenia pomocy dziecku, rodzicom i opiekunom”, został zogniskowany wokół problematyki diagnozy FASD (*Fetal Alcohol Spectrum Disorder*) i możliwości terapii. Dr Krzysztof Liszcz, odwołując się do literatury przedmiotu i własnych doświadczeń pracy jako psychiatry, dokonał głębokiej analizy objawów zespołu chorobowego FASD. Odwołał się do tytułowych dla konferencji stereotypów, dylematów i wyzwań związanych z diagnozą FASD u dziecka. Jak zauważył, niestety współcześnie brakuje specjalistów w przestrzeni medycznej (lekarzy, pielęgniarek) zajmujących się precyzyjnym diagnozowaniem FAS, a przestrzeń tę uzupełniają nierzadko psychologowie czy pedagodzy, którzy próbują stawiać takie diagnozy. Według nielicznych danych, w Polsce około 2% dzieci rodzi się z objawami płodowego zespołu poalkoholowego. Do objawów FAS zalicza się współcześnie między innymi cechy dysmorficzne, niską wagę urodzeniową, encefalopatię czy mikrocefalię. Na dalszych etapach rozwoju pojawiają się u takich dzieci trudności w nauce, w koncentracji, zaburzenia komunikacji. Przechodząc do omówienia sposobów terapii i stymulacji rozwoju dzieci z FASD, dr Liszcz posłużył się wymowną metaforą, zadając pytanie: „Co my możemy zrobić z pękniętym dzbanem?”. W odpowiedzi okazuje się, że my często ten pęknięty dzban symbolizujący obciążenie FAS odstawiamy na półkę czy wstawiamy do niego suche bukiety albo po prostu wyrzucamy go jako śmieć. A chodzi o to, aby rozpoznać „pęknięcie”, a więc prawidłowo zdiagnozować zaburzenie, a następnie znaleźć „nasiona”, czyli konkretne sposoby, które uczynią z życia tej osoby coś sensownego. Aby prawidłowo i skutecznie pracować z dzieckiem obciążonym FASD i stymulować jego maksymalny rozwój, konieczne jest stworzenie siatki specjalistów wspierających rodzinę.

Magister Marcin Machowski, terapeuta integracji sensorycznej, przedstawił referat „Stymulacja polisensoryczna dzieci z FASD”. Jak zauważył na wstępie, najnowsze badania pokazują, że dzieci obciążone FASD mają duże trudności sensoryczne, które w znaczący sposób modyfikują ich zachowanie i funkcjonowanie. Integracja sensoryczna (SI) jest neurorozwojową metodą stymulacji polisensorycznej. Wszystkie bodźce, które docierają do człowieka z otaczającego nas świata, odbierane są przez poszczególne systemy sensoryczne: system przedsionkowy, czuciowy, węchowy, smakowy, wzrokowy, słuchowy. Nieprawidłowo działające zmysły nie pozwalają dziecku na pełne odkrywanie świata, a tym samym na odpowiednią i spójną stymulację systemu nerwowego. Istnieje więc ryzyko, że rozwój emocjonalny, poznawczy i ruchowy dziecka będzie przebiegał

w sposób nieprawidłowy. Z własnego doświadczenia pracy terapeutycznej M. Machowski przytoczył konkretne przypadki znaczącej poprawy funkcjonowania dzieci, także dzieci obciążonych FASD, dzięki systematycznej stymulacji polisensorycznej.

W kolejnym referacie dr hab. Dorota Kornas-Biela, prof. KUL, szczegółowo opisała proces tworzenia się więzi rodziców z dzieckiem i jego znaczenie dla kompensowania zaburzeń. Referat zatytułowany „Lecząca siła więzi rodziców z dzieckiem” został oparty na szerokiej literaturze przedmiotu i doniesieniach z badań naukowych. Prelegentka wskazała kluczowe czynniki tworzenia się więzi, jakimi są: bliskość, stałość obiektu, czas, pozytywne zaangażowanie. Ostatecznie więź przejawia się tym, że osoby związane ze sobą dążą do utrzymania kontaktu. U dzieci obciążonych FAS nierzadko poza specyficznymi trudnościami poznawczymi czy behawioralnymi współwystępują zaburzenia więzi wynikające z odrzucenia. W tych sytuacjach kluczowe okazuje się nawiązanie twórczej relacji i silnej więzi z rodzicami zastępczymi lub adopcyjnymi, którzy na pewnym etapie przejmują opiekę nad dzieckiem. Tylko wówczas możliwe jest kompensowanie nieprawidłowości rozwoju.

S. mgr Anna Kaczmarczyk przedstawiła doświadczenia w pracy z dziećmi z FAS w Rodzinnym Domu im. Serca Jezusa w Lublinie. W placówce w ciągu siedemnastu lat jej funkcjonowania przyjęto dwoje dzieci ze zdiagnozowanym FAS. Jak zauważyła s. Kaczmarczyk, pozytywne więzi, także z opiekunem tymczasowym, mają kluczowe znaczenie we wspomaganiu rozwoju dziecka obciążonego. U takich dzieci trudność z wejściem w relację jest znacząca, dlatego to rolą opiekuna jest jej zainicjowanie i ciągła praca nad jej wzmocnieniem. Zdaniem prelegentki jakakolwiek praca z dziećmi obciążonymi FAS może odbywać się tylko na fundamencie nawiązanej wcześniej więzi.

Ostatni z referatów zaprezentowała dr hab. Ewa Domagała-Zyśk, prof. KUL, wraz z mgr Joanną Wołos. Wystąpienie dotyczyło diagnozy i terapii specjalnych potrzeb edukacyjnych ucznia z FAS. Zostały w nim zaprezentowane efekty kilkuletniej pracy mgr Wołos z uczennicą obciążoną FAS. Prof. Domagała-Zyśk uwypukliła wciąż aktualną potrzebę poszukiwania terapii globalnej, obejmującej całość zaburzeń związanych z FAS i jednocześnie terapii, która dostrzegłaby przede wszystkim dziecko a nie zespół. Obecnie we wszystkich formalnych dokumentach dotyczących specjalnych potrzeb edukacyjnych nie pojawia się FAS. Niezależnie od tego ważne jest rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb dzieci obciążonych taką diagnozą. Systematyczną pracę edukacyjną z uczennicą posiadającą diagnozę FAS podejmuje na co dzień mgr Joanna Wołos, stąd w swoim referacie miała możliwość zaprezentowania konkretnych metod i równoległe efektów podejmowanych wysiłków.

Po zaplanowanych referatach miało miejsce przedstawienie dwóch świadectw rodziców adopcyjnych. Elżbieta Wenerska-Wojtaszek – od roku mama adopcyjna dziewczynki z diagnozą FAS, opowiedziała o wzruszającej, choć momentami niezwykle trudnej codzienności wychowywania takiego dziecka. Mimo obaw więź nawiązana z dzieckiem pomogła zbudować fundament do „nadrabiania” dysfunkcji i dalszego rozwoju. Dzięki temu rozwój dziecka przebiegał bardzo sprawnie, co potwierdzali lekarze i inni specjaliści pracujący z rodziną. Drugie świadectwo, tym razem z perspektywy ojcowskiej, dał dr Krzysztof Liszcz, opowiadając o doświadczeniach w wychowaniu dzieci z FAS. Jak zauważył, część trudności w zachowaniu czy funkcjonowaniu takich dzieci objawia się dopiero po osiągnięciu pewnego wieku, często w okresie dojrzewania. Ważne jest, by

także wtedy pozostać przy nich, nie odrzucić mimo zaskakujących nas nowych trudności. Zdaniem dra Liszcza podstawowym zadaniem rodziców jest zapewnienie dzieciom z FAS poczucia bezpieczeństwa i jednocześnie powstrzymanie się od budowania własnych oczekiwanych wizji przyszłości (np. związanych z kształceniem).

Zwieńczeniem konferencji były warsztaty, które odbyły się w pięciu grupach tematycznych: „Wczesne wspomaganie dzieci z zaburzeniami rozwoju” (mgr Barbara Chudzik), „Więzi rodzinne szansą na szczęśliwe życie – systemowe podejście do rodziny” (dr Iwona Gryniuk-Toruń), „Dziecko z FAS? – stereotypy i uprzedzenia w kontekście informacji o diagnozie” (mgr Maria Irzyk), „Między rodzicami – między niepokojem a spokojem” (dr n. med. Krzysztof Liszcz), „Stymulacja integracji sensoryczno-motorycznej dzieci z FASD – techniki wyciszające” (mgr Marcin Machowski).

Konferencja „Zrozumieć FAS” dała możliwość poruszenia tematyki Płodowego Zespołu Alkoholowego, widzianego oczami zarówno specjalistów, terapeutów, jak i opiekunów czy rodziców. Dzięki tak zróżnicowanemu gronu prelegentów zjawisko to zostało przedstawione wielowymiarowo. Szczególny akcent został położony na szerokich możliwościach stymulacji rozwoju dzieci obciążonych FASD, dzięki którym mogą one w twórczy i satysfakcjonujący sposób zdobywać wykształcenie i funkcjonować w społeczeństwie.

KATARZYNA HRYSZAN
Doktorantka, Katedra Pedagogiki Rodziny KUL
katarzynahryszan@gmail.com
DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rped.2017.9.3-14>

**OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA
„RODZINA W TEORII I PRAKTYCE PEDAGOGICZNEJ”
Lublin, 14 marca 2017 r.**

W dniu 14 marca 2017 r. w Instytucie Pedagogiki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Rodzina w teorii i praktyce pedagogicznej” zorganizowana przez Katedrę Pedagogiki Rodziny oraz Fundację Centrum Opieki nad Rodziną – COR. Była ona okazją do pogłębionego namysłu nad rodziną, a także do wspólnego świętowania 20-lecia istnienia Katedry Pedagogiki Rodziny w Instytucie Pedagogiki KUL. Konferencja została objęta patronatem naukowym Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego oraz Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN. Patronatu honorowego udzielił Wojewoda Lubelski, Urząd Marszałkowski Województwa